

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3437/2020. (XII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.22.643/2017/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője (dr. Séllei Márton ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.22.643/2017/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az indítvány benyújtására alapul szolgáló ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] 2.1. Az indítványozó – mint ingatlanközvetítéssel foglalkozó gazdasági társaság – megbízási szerződést kötött egy magánszeméllyel (a továbbiakban: alperes) arra, hogy közreműködik egy ingatlan értékesítésében. A megállapodás alapján az indítványozó jogosult volt az ingatlant hirdetni, azt az érdeklődők számára bemutatni, az ingatlanról tájékoztatást nyújtani, a szerződés létrejötte céljából egyeztetéseket folytatni. A felek meghatározták az ingatlan irányárát. A megállapodásuk szerint az indítványozót a megbízás sikeres teljesítése esetén 5 000 000 Ft megbízási díj illette meg, az irányár feletti értékesítés esetén pedig ezen túl az azt meghaladó összeg 3%-a. A megbízási szerződés 8. pontja tartalmazza, hogy a megbízás akkor minősül sikeresen teljesítettnek, ha a megbízó és a megbízott által közvetített ajánlatkérő között szerződés jön létre, vagy ha a közvetített ajánlattevő a megtekintési nyilatkozat aláírását követően írásban legalább a limitárat elérő vagy meghaladó vételáron vételi ajánlatot tesz, a megbízó azonban eláll a szerződéskötési szándékától. A sikeres közvetítés tényét nem befolyásolja, ha a közvetített szerződés a megbízónak felróható okból nem jön létre vagy szűnik meg. A megbízási szerződés 14. pontja szerint a szerződés a teljesítésével automatikusan megszűnik. A megbízási szerződésben nem került feltüntetésre a kiköltözési határidő, a szerződésben az alperes akként nyilatkozott, hogy az ingatlan eladását befolyásoló tényező nincs.
- [4] Az indítványozó által közvetített magánszemély az ingatlan megtekintése után az irányarat meghaladó összegű vételi ajánlatot tett, de mivel az ingatlan birtokba adásának időpontjában nem tudtak megállapodni – az alperes hosszabb, 10-12 hónapos kiköltözési határidőt vállalt volna – az adásvételi szerződés nem jött létre. Az indítványozó igényt tartott a megbízási díjra, az alperes azonban azt nem kívánta megfizetni, egyeztetést kezdeményezett az indítványozóval. A felek ennek során írásban rögzítették, hogy a megbízási szerződéssel kapcsolatban semminemű kötelezettség a jövőben a felek egyike részéről sem áll fenn; a felek azon a napon a szerződést megszüntetik (továbbiakban hivatkozás erre az okiratra: nyilatkozat). Az alperes állítása szerint ezzel egyidejűleg 1 000 000 Ft-ot megfizetett az indítványozónak. Az indítványozó ezt követően 5 000 000 Ft összegű megbízási díjat számlázott le az alperesnek, melyet az nem fizetett meg. Az indítványozó fizetési meghagyás kibocsátását kérte az alperes ellen 4 000 000 Ft megbízási díj, kamatok és költségek tekintetében; mellyel szemben az alperes ellentmondással élt, így az eljárás perré alakult át.
- [5] 2.2. Az indítványozó módosított keresetében 5 000 000 Ft megbízási díj, kamatok, valamint a perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Álláspontja szerint mivel az általa kiközvetített vevőjelölt az irányarat meghaladó vételi ajánlatot tett, az alperes azonban elállt vételi szándékától, megilleti a megbízási díj. Bár valóban találkoztak, de az aláírt nyilatkozat csak a jövőre nézve rendelkezik, az addig általa kifejtett tevékenységet el kell számolni; vitatta továbbá, hogy az alperestől egymillió forint összegű megbízási díjat átvett volna.

Az alperes a módosított kereset elutasítását kérte arra hivatkozva, hogy a megbízási szerződés megkötésekor közölte az indítványozó képviselőjével, hogy csak hosszabb, 10-12 hónapos kiköltözési határidővel tudja átadni az ingatlant, ez azonban a szerződésben nem került feltüntetésre, nem is tájékoztatták ennek szükségességéről. Így az adásvételi szerződés megkötése neki fel nem róható okból hiúsult meg. Állítása szerint az indítványozó képviselőjével való találkozón a szerződés megszüntetéséről állapodtak meg, az addig kifejtett tevékenységet díjazandó átadott részükre 1 000 000 Ft-ot, ami után a felek úgy nyilatkoztak, hogy további kötelezettségük nincs, a szerződés hatálya azzal a nappal megszűnt.

- [6] Az első fokon eljáró Győri Járásbíróság bizonyítási eljárást folytatott le abban a kérdésben, hogy a megbízási szerződés megkötésekor az alperes tájékoztatta-e az indítványozót a hosszabb kiköltözési határidőről, illetve, hogy a felek találkozásán átadásra került-e az alperes által állított 1 000 000 Ft. Mivel e két állítását nem sikerült az alperesnek kétséget kizáróan bizonyítania, a bíróság P.20.282/2016/17. számú ítéletében a keresetnek helyt adott. A bíróság álláspontja szerint a szokásostól eltérő (extrém) hosszú határidőnek a megbízási szerződésben való feltüntetése az alperes (mint megbízó) kötelezettsége, felelőssége, hiszen az ő érdekét szolgálja; a megbízót e körben tájékoztatási kötelezettség terheli a megbízott felé. Az indítványozó által alkalmazott szerződés nyomtatvány külön rubrikát tartalmaz, ahol fel lehet tüntetni az átadás dátumát. Amennyiben az alperes a szerződés aláírását megelőzően nem kellően figyelmesen tanulmányozta át a szerződés tartalmát, az egyes pontokat, akkor ez olyan felróható magatartás a részéről, amelyre utóbb előnyök szerzése végett nem hivatkozhat.
- [7] Az alperes fellebbezése folytán eljáró Győri Törvényszék Pf.20.015/2017/3. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [8] 2.3. Az alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához a jogerős ítélettel szemben. E kérelemben – többek között – előadta, hogy az indítványozóval a nyilatkozat aláírásakor megegyezett, és ennek megfelelően megfizette azt az 1 000 000 Ft-ot, amellyel kezdetben a kereseti kérelem kevesebb volt. A nyilatkozatban foglalt megállapodással a megbízási szerződést megszüntették, és az okirat aláírásakor egymással elszámoltak, amelyre tekintettel az indítványozónak semmilyen követelése nem állhat fenn. Két tanú (házastársa és munkatársa) az igazmondási kötelezettség terhe mellett tett tanúvallomásában megerősítette, hogy közölte az indítványozóval a 10-12 hónapos birtokba adási határidőt. Az alperes álláspontja szerint ha nem került szóba a birtokbaadás, akkor az indítványozó megfelelően ki sem tudta közvetíteni az ingatlant; ha viszont szóba került a határidő, azt az indítványozónak mint professzionális ingatlanközvetítőnek kellett volna – az indítványozó által kitöltött – szerződési nyomtatványon rögzítenie. Az alperes álláspontja szerint az indítványozó volt az, aki nem úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható; az adásvételi szerződés kizárólag az ő hibájából hiúsult meg, mivel nem tájékoztatta a vevőjelöltet a birtokba adás határidejéről. Mivel a vevőjelölttel emiatt nem tudtak az adásvételi szerződés lényeges tartalmi elemeiben megállapodni, ezért nem lehet sikeres közvetítésről beszélni, így jutalék sem jár.
- [9] A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a keresetet elutasította. A Kúria arra mutatott rá, hogy az felülvizsgálatot megalapozó jogsértést az alperes lényegében abban jelölte meg, hogy az eljáró bíróságok nem megfelelően vették figyelembe a megbízási szerződés fogalmi elemeit, a szakszerűtlen utasítás esetén a megbízottat terhelő figyelmeztetési kötelezettséget, valamint a szerződés teljesítése körében a felektől elvárható együttműködési kötelezettséget, a jóhiszeműség és tisztesség, és a kölcsönös együttműködés alapelvét, továbbá azt hogy a felek a szerződést közös megegyezéssel megszüntethetik. A Kúria elemzése szerint az ingatlanközvetítői szerződésben a közvetítő arra vállal kötelezettséget, hogy a szerződéskötési lehetőség megteremtése céljából a meghatározott tartalmú ingatlan adásvételi szerződést megkötni kívánó felek között kapcsolatot hoz létre; e tevékenysége ellenében jogosult díjazásra. A megbízásnak fogalmi eleme a megbízó érdekében kifejtendő tevékenység. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 474. § (2) bekezdése a megbízás teljesítését illetően a megbízott számára azt az általános kötelezettséget írja elő, hogy a megbízó utasításai szerint és érdekének megfelelően járjon el; a szerződésben a felek a megbízás teljesítésére vonatkozóan számos kikötést tehetnek.
- [10] A kötelezettségek teljesítése és a kötelezettségek meghatározása között szoros összefüggés áll fenn, ugyanis az utóbbtól függ, hogy mikor lehet elismerni a szerződésszerű teljesítés megtörténtét. Az ingatlanközvetítői megbízási szerződés céljának megvalósulásához az ingatlan bemutatásán túl az adásvételi szerződés megkötése szempontjából lényeges feltételek egyeztetése is szükséges. Ezt tükrözi az indítványozó által alkalmazott általános szerződési feltételei 2. és 13. pontjának kikötése, amely szerint a megbízott a szolgáltatása körében az ingatlan bemutatásán kívül tájékoztathatja az ajánlatkérőket az ingatlanról és egyeztetéseket folytathat

a szerződés létrejötte céljából; az érdeklődőknek az ingatlannal kapcsolatban történő felvilágosítása olyan szolgáltatás, amely benne foglaltatik a megbízási díjban. Az átadás időpontja az eladni és a venni szándékozó számára egyaránt lényeges körülmény, ezért azt a megbízás teljesítése kapcsán a megbízó érdekeinek megfelelő eljáráshoz a megbízottnak ismernie kell. Az átadás időpontja az indítványozó szerint is lényeges volt, hiszen a gyakorlatában azt külön lapon (ingatlan adatlap) maga rögzítette, a megbízási szerződés blankettája pedig az ingatlan adatait illetően tartalmazta az adatlapra való utalást. Ennek ellenére az adatlapon a felperes az átadás/költözés dátumának helyére nem írt be semmit.

- [11] Az alperes azt állította, hogy a 10-12 hónapos beköltözési határidőt közölte; az indítványozó által közvetített érdeklődő nem vitásan olyan ingatlant keresett, amelyet 2-3 hónap múlva átvehet. A Kúria megállapítása szerint mivel a megbízás szerződésszerű teljesítésére az indítványozó alapított jogot, ezért a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdése alapján neki kellett bizonyítani, hogy a gondossági kötelem keretein belül megteremtette az alperes igényeihez igazodó szerződéskötés lehetőségét. E körben azonban kizárólag az alperes vételár elvárásának tulajdonított jelentőséget, azt nem bizonyította, hogy az alperes szerződéskötési szándékát egyedül ez befolyásolta; az alperes szándékára abból, hogy az átadásra vonatkozóan az indítványozó nem rögzített az adatlapon határidőt, nem lehetett következtetni. Az indítványozó részéről a megbízási szerződést megkötő személy tanúként úgy nyilatkozott, hogy amikor az alperessel szerződtek, szóba sem került a kiköltözési idő, az ajánlattevő pedig azt adta elő a tanúvallomásában, hogy a 10-12 hónapos határidőről az alperestől hallott az ingatlan megtekintésekor, és azzal a feltétellel tett az irányarat meghaladó vételi ajánlatot, hogy 2-3 hónapon belül birtokba léphet.
- [12] A Kúria álláspontja szerint a megbízás szerződésszerű teljesítését az indítványozó nem bizonyította. „Az adatlap tartalmából következően kifejezett utasítást várt a megbízótól az ingatlan átadásának határidejére vonatkozóan: az utasítás tartalmát illetően a perben nem tett tényállítást, az alperes e körben tett tényállítását vitatta. Az elsőfokú bíróság téves tájékoztatást adott, amikor a bizonyítási kötelezettséget az alperesre terhelte. A felperesnek viszont nem volt olyan tényállítása, amelyre nézve bizonyítást lehetett volna elrendelni, így a téves tájékoztatás az oldalán érdeksérelmet nem eredményezett.”
- [13] A Kúria megállapította továbbá, hogy az eljáró bíróságok a nyilatkozatot tévesen értékelték, az ugyanis arról szól, hogy a felek megszüntetik a megbízási szerződést [Ptk. 319. § (1) bekezdés]. Nem kötöttek volna ilyen tartalommal megállapodást, ha a megbízás a teljesítéssel korábban megszünt volna, mivel a megbízási szerződés 14. pontjában rögzített kikötés szerint a szerződés a teljesítésével automatikusan megszűnik. Ha a felek megszüntetik meg a megbízást, a megbízási szerződés 8. pontjában kikötött díj a megbízottat nem illeti meg. „A megállapodás joglemondást nem tartalmaz, nem is tartalmazhat, mert a felperesnek [indítványozónak] nem volt olyan joga, amelyről lemondhatott volna.”
- [14] 3. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyet az Alkotmánybíróság főtítkárának hiánypótlásra való felszólítását követően kiegészített.
- [15] Az indítványozó álláspontja szerint a kúriai ítélet és az annak indokolásában foglaltak megsértik az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében, illetve a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében meghatározott alapjogait, mivel az ítélet meghozatalakor a Kúria „nem vette figyelembe a tisztességes bírósági tárgyalás követelményét, nem tette lehetővé a hivatkozott ítélet indokolásában egyébként a Kúria által megállapított eljárási hiányosság reparálását, jelesül az elsőfokú bíróság téves tájékoztatásának szintén az eljáró elsőfokú bíróság új eljárásban történő pótlását”.
- [16] Az indítványozó nézete szerint az alapjogai annak következtében sérültek, hogy bár a Kúria megállapította az elsőfokú bíróság eljárásjogi szabálysértését (ld. Indokolás [8]), ám ahelyett, hogy a bíróságot a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján új eljárásra utasította volna, maga hozott – a korábbiakkal ellentétes – döntést. Ez a Pp. 3. § (3) bekezdésének, 1. §-ának a sérelmét is jelenti. Vitatta továbbá a Kúria ítéletének azon megállapítását, hogy az eljárási hiba nem eredményezett érdeksérelmet, mivel nem volt releváns tényállítása e körben. Az indítványozó kiemelőnek tartotta, hogy „a Kúria ezen következtetését a hivatkozott ítélet indokolásában nem indokolta, vagyis az ítéletből nem derül ki, hogy a Kúria miért a felülvizsgálattal érintett ítélet megváltoztatása mellett milyen megfontolásból döntött. Ezen gondolatmenet alapján a felperesnek azért nem lehetett releváns állítása, mivel az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta őt megfelelően bizonyítási kötelezettségéről, így nem volt a kérelmező felperes abban a helyzetben, hogy ilyen nyilatkozatot tegyen. A Kúria ezt pedig egyoldalúan a kérelmező felperes terhén értékelte.” Mivel a felülvizsgálati bíróság bizonyítást nem vehet fel, ezért a Kúria a megállapított eljárási jogsérelmet nem reparálhatta, azt csak az elsőfokú bíróság tehetné volna meg; „tehát a Kúria

nem volt olyan adatok birtokában, amely alapján a hivatkozott döntést meghozhatta volna”. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből következő, a bíróságot terhelő indokolási kötelezettséggel kapcsolatban hivatkozott az Alkotmánybíróság 7/2013. (III. 1.) AB határozatának [34] bekezdésére, a XXVIII. cikk (1) bekezdésének egészéhez kapcsolódóan pedig a 36/2014. (XII. 16.) AB határozat indokolásának [66] bekezdésére.

- [17] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria véglegessé tett egy olyan elsőfokú bíróság által elkövetett eljárási jogszabálysértést, amely ellen ő nem tud jogorvoslattal élni. Ha azonban a Kúria új eljárás lefolytatására kötelezte volna az elsőfokú bíróságot, úgy az új eljárásban megtehetné a szükséges nyilatkozatait. „A Kúria ezzel a döntésével nem biztosította a felperes részére az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megkövetelt tisztességes eljárás lefolytatásához fűződő alapjogát – nem a megállapításának megfelelő rendelkező döntést hozta meg –, egyben elzárta őt a XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslati jogának gyakorlásától. Fontos megemlíteni, hogy a felperes jogorvoslatához fűződő jogának sérülése abban testesül meg, hogy a Kúria jelen döntése következtében felperes [indítványozó] sehogy sem reagálhat a megállapított, elsőfokú bíróság által elkövetett eljárási szabálysértésre, míg új eljárásra történő utalás esetén pedig reagálhatna, azt érdemben támadhatná is. [...] A Kúria döntésének indokolása nem tartalmazza, hogy az elsőfokú bíróság terhére megállapított eljárási jogszabálysértést miért nem kívánta a Kúria kijavítani vagy kiküszöbölni; azt jelenlegi formájában pusztán ténymegállapításnak értékelte, indokolás nélkül és annak hiányában, amely már önmagában súlyosan sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését; a döntés nem jelöl meg érvet a ténymegállapítás elfogadása mellett. Álláspontom szerint ezen hiányosság alapvetően alkotmányossági kérdés annak törvényességi vonala mellett. Álláspontom szerint a Kúria jelenleg hatályos döntésével lényegében egy általa »megtalált« eljárásjogi hibát konzervált; az elsőfokú bíróság döntésének megváltoztatásával kizárta felperest [indítványozót] a rá nézve őt hátrányosan érintő hiba elleni fellépéstől; ezzel sérül az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített, a felperest is megillető, tág értelmezésű jogorvoslati joga. [...] Azzal pedig, hogy a Kúria az eljárási hibát elkövető elsőfokú bíróság részére új eljárás lefolytatásának kötelezésének mellőzésével nem tette számára az eljárási hiba reparálását, megsértette a felperesnek [indítványozónak] az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, ügyének tisztességes tárgyaláson – és tisztességes eljárásban – történő felperesi igény elbírálását.”
- [18] Az indítványozó álláspontja szerint az ítélet rendelkező része és indokolása ellentétesek, a rendelkező rész olyan döntést tartalmaz, amelyet a vonatkozó jogszabályok alapján nem hozhatott volna meg a Kúria, és ezért a „bírói döntés ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megkövetelt tisztességes és pártatlan bírósági eljárás követelményével, továbbá a (7) bekezdésben meghatározott jogorvoslati lehetőség előírásával, mivel nem biztosított lehetőséget [...] az indítványozónak] arra, hogy a Kúria az általa is észlelt jogszabályi sérelmet az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására való kötelezése során bizonyíthassa”. Az indítványozó kifogásolta továbbá, hogy a Kúria nem indokolta meg, miért érdemben döntött az ügyben.
- [19] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és az ítélettel szemben további jogorvoslatra nincs lehetőség.
- [20] 4.1. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia; a kérelem – többek között – akkor határozott, ha egyértelmű indokolást tartalmaz arra nézve, hogy mi az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényege, valamint, hogy a sérelmezett bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [ld. Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja]. Bár az indítványozó felhívta és beidézte az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdését, azonban semmilyen indokát nem adta annak, hogy a Kúria ítéletét miért tartja ellentétesnek ezzel az alaptörvényi rendelkezéssel. Ebből következően az indítványnak csak a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének a sérelmét állító része felel meg ezen törvényi feltételnek.
- [21] 4.2. Az Abtv. 29. §-a szerint „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be”. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy ezen vagylagos feltételnek az indítvány megfelel-e.
- [22] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is azon következetes gyakorlatából indult ki, mely szerint „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve.

- Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel.” {3170/2014. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]} A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {ld. 3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]}. „A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény [...] fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panaszra. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [...]. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíró« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]}
- [23] Az indítványozó az Alaptörvény XXVII. cikk (1) és (7) bekezdése sérelmét alapvetően abban látta, hogy a Kúria – annak észlelése ellenére, hogy az elsőfokú bíróság eljárásjogi szabályt sértett – érdemi döntést hozott az ügyben és nem az elsőfokú bíróságot utasította új eljárásra. A Pp. 275. § (4) bekezdése szerint „[h]a a határozat [...] jogszabályt sért, a Kúria a jogerős határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezi, és ha a döntéshez szükséges tények megállapíthatók, helyette, illetve az első fokú határozat helyett a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hoz, egyébként az ügyben eljárt első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja”. A Kúria megállapítása szerint az alsóbbfokú bíróságok egyrészt (anyagi jogszabálysértésként) nem megfelelően értelmezték a Ptk.-nak és a Pp.-nek a megbízási szerződésekre vonatkozó egyes rendelkezéseit, másrészt (eljárásjogi jogszabálysértésként) az elsőfokú bíróság egy kérdésben tévesen tájékoztatta a feleket a bizonyítási teherről. Ezt az eljárásjogi jogszabálysértést azonban olyanként értékelte, amely az indítványozó oldalán nem eredményezett érdeksérelmet.
- [24] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Pp. idézett rendelkezése alapján a Kúria kompetenciája és felelőssége annak eldöntése, hogy az észlelt, a megelőző eljárásban elkövetett jogszabálysértés saját eljárásában való orvoslására fennállnak-e a feltételek („a döntéshez szükséges tények megállapíthatóak”), vagy szükséges az alsóbb fokú bíróság új eljárásra utasítása {hasonlóan ld. 3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [46]}. Ugyanakkor a Kúria felülvizsgálati ítélete tartalmának – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben – lehetnek alaptörvényi korlátjai, így pl. nem eredményezheti azt, hogy egy eshetőleges kereseti kérelem valamely elemét egyetlen bírói fórum se vizsgálja meg érdemben {ld. 24/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [22]}. A jelen ügyben azonban nem merül fel ilyen alaptörvényi korlát megsértésének a lehetősége. A Kúria álláspontjából következően az indítványozónak azt kellett volna bizonyítania, hogy a hosszabb átadási határidő rögzítése azért maradt el, mert erről az alperes az indítványozó kifejezett kérdésére sem nyilatkozott (vagy esetleg azt az átlagos, 1-3 hónapos határidőben jelölte meg), azonban a megbízási szerződést az indítványozó részéről megkötő személy tanúként maga nyilatkozott úgy, hogy amikor az alperessel szerződtek, szóba sem került a kiköltözési idő. A Kúria rámutatott továbbá arra is, hogy a nyilatkozat indítványozó általi aláírása is azt bizonyítja, hogy a megbízási szerződést maga az indítványozó sem tekintette teljesítettnek (így nem illeti meg a megbízási díj).
- [25] A fentiekből következően az indítvány – abban a részében, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét amiatt állítja, mert a Kúria érdemi döntést hozott – nem veti fel „a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség” eshetőleges lehetőségét (alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés fennállására pedig az indítványozó nem is hivatkozott), ezért nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadási feltételnek. Ugyanez megállapítható az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével kapcsolatos indítványról, melyben az indítványozó lényegében azt sérelmezte, hogy nem reagálhatott a jogszabálysértésre.
- [26] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét amiatt is állította, hogy a Kúria nem tett eleget indokolási kötelezettségének: nem indokolta, hogy miért érdemben hozott döntést és miért nem új eljárásra utasította az elsőfokú bíróságot. Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában foglalta

először össze és határozta meg a tisztességes bírósági eljárás részét képező, az indokolt bírói döntéshez fűződő jog alkotmányos tartalmát. „Az indokolt bírói döntéshez fűződő jog ebből következően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik. Az alkotmányos előírás ugyanakkor kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárás-jogi szabályokkal. [...] Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” (Indokolás [33]–[34]) Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {ld. pl. 3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}.

[27] A jelen ügyben egyrészt megállapítható az, hogy a Kúria részletesen megindokolta az érdemi döntését; másrészt az, hogy a Pp. nem írja elő kifejezetten a Kúria számára azon döntésének indokolását, hogy reformatórius, és nem kasszációs joggal él. Ugyanakkor a Kúria azt megindokolta, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértése érdemben miért nem hatott ki az indítványozóra (ld. Kúria döntése indokolásának [25] bekezdése); illetve abban, hogy érdemi döntést hozott, benne foglaltatik annak indirekt elismerése is, hogy a döntéshez szükséges tények megállapíthatóak. Az indítvány tehát ebben a részében sem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt követelménynek.

[28] 5. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 29. §-ára és 52. § (1) bekezdésére, illetve (1b) bekezdésének b) és e) pontjára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjára tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2020. november 17.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/19/2020.

